

Kystvandråd for den centrale del af Limfjorden delområde 157 og 158

Referat

6. møde i kystvandrådet den 5. december 2023, kl. 17–21:00

Viborg, Rådhuset, Prinsens Alle 5, 8800 Viborg, Multisalen

Mødedeltagere:

- Rasmus Wittrup, Dansk Akvakultur (RW)
  - Carl Christian Pedersen, Agri Nord (CCP)
  - Lars Kristensen, Fjordland (LK),
  - Henrik Nielsen, Foreningen Muslingeerhvervet (HN)
  - Gorm Væhrens, Danmarks Naturfredningsforening (GV)
  - Poul Blicher Andersen, Dansk Ornitologisk Forening (PBA)
  - Sabina Rohde, Danmarks Jægerforbund (SR)
  - Hans Kurt Tougaard, Fjordklyngen (HKT)
  - Aage Grynderup, Limfjordssammenslutningen (AG)
  - Anne-Mette Sørensen Langvad, Klimafonden Skive (AMR)
  - Claus Bo Andreasen, LAG Skive-Viborg (CBA)
  - Claus Skodborg Nielsen, Hjarbæk Sjøtelaug (CSN)
  - Anders Ahrenfeldt, Dansk Skovforening (AA),
  - Jakob Gade, Landboforeningen Midtjylland (JG)
  - Henrik Ravn, Danmarks Sportsfiskerforbund (HR), suppleant
  - Ivan Drejer, Skive Vand (ID)
  - Jens Kofoed, Limfjordens Sejlsport (JK), suppleant
  - Peter Madsen, Friluftsrådet Limfjord Syd,
-
- Henrik Dalgaard, Limfjordsrådets formandskab (HD)
  - Anders Bøge, Limfjordsrådets formandskab (AB)
-
- Susanne Mortensen, sekretariatet (SM)
  - Torben Bramming Jørgensen, sekretariatet (TBJ)
  - Kristoffer Piil, sekretariatet (KP)
  - Anders Gade, sekretariatet (AG)
  - Lars N. Bach, sekretariatet (LNB)
  - Jørgen Jørgensen, sekretariatet (JJ)

Afbud fra Lars Olsen, Danske Vandløb (LO).

Referent: Jørgen Jørgensen

1. Velkomst v/sekretariatet (kl. 17:00)
2. Godkendelse af dagsorden v/sekretariatet (kl. 17:05)
3. Siden sidst v/sekretariatet (kl. 17:10)
  - Indsendte bemærkninger fra kystvandrådets medlemmer

- a. Bemærkninger vedr. omplantninger af muslinger, fra Foreningen
- b. Bemærkninger fra Dansk Akvakultur
- c. Bemærkninger fra Skive Vand
- Materiale fra DHI (*Bilag vedhæftet*):
  - a. Kort notat omkring Virksund-dæmningens betydning for iltsvind i Hjarbæk Fjord
  - b. Bemærkninger fra Seges
4. Godkendelse af indsatsscenarie for opfyldelse af miljømålet (kl. 17:30).
  - a) Forudsætninger for de opstillede scenarier v/sekretariatet
  - b) Præsentation af de opstillede scenarier v/sekretariatet
  - c) Beslutning og eventuel prioritering af indsatsscenarier
5. Aftensmad (kl. 18:30)
6. Gennemgang og beslutning af kystvandrådets supplerende udtalelse (19:00).
7. Den videre proces (20:00)
8. Eventuelt (kl. 20:15)
9. Tak for nu v/Formand for Limfjordsrådet Henrik Dalgaard

Ad 1

Jørgens Jørgensen (JJ) bød velkommen og der var en præsentationsrunde.

Ad 2

JJ gjorde opmærksom på at pkt. 7. Den videre proces, var sat ind

Ad 3

JJ foreslog, at de indsendte bemærkninger alle kan behandles under pkt. 6. Gennemgang og beslutning af kystvandrådets supplerende udtalelse. Der har tilslutning hertil.

Ad 4

a) Forudsætninger for de opstillede scenarier

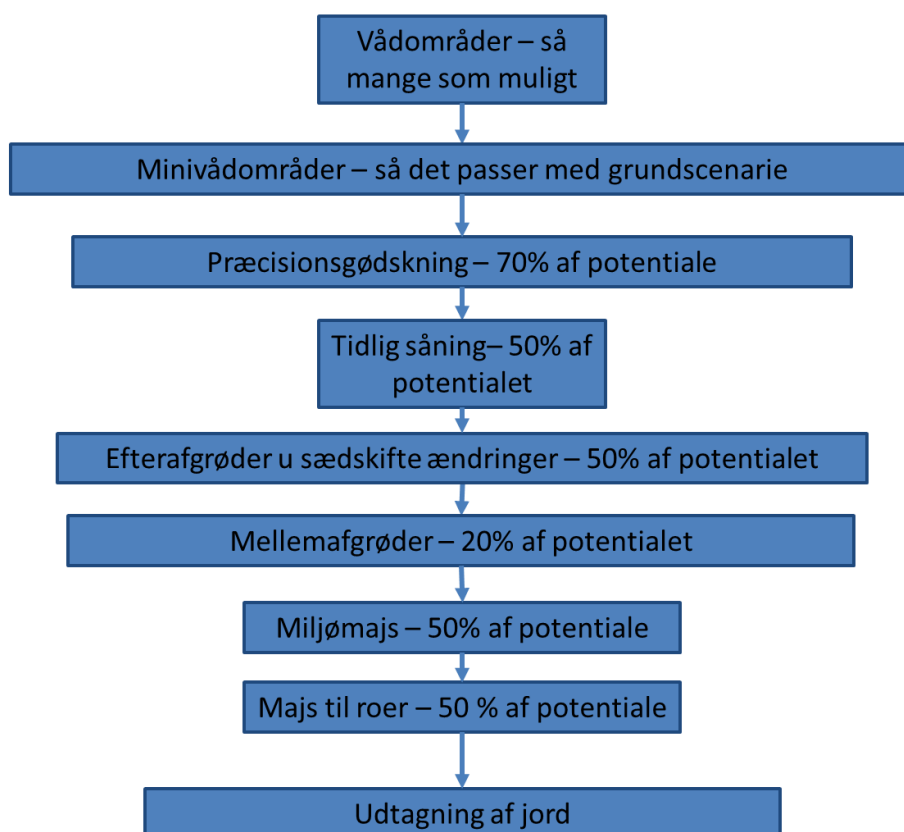
Kristoffer Piil, sekretariatet (KP) gennemgik det udsendte materiale med forudsætningerne for de beregnede scenarier. KP redegjorde desuden for at det ikke er data til at indregne udlæg af landbrugsarealer til planlagte og fremtidige VE-anlæg.

Der var med en række bemærkninger opbakning til nedenstående beslutningstræ for scenariedannelsen, efter valg af grundscenarier for indsatsen fosfor fra oplandet (punktkilder og det åbne land).

Følgende forhold blev påpeget og skal indgå ved den endelige sammensætning af kvælstof-virkemidler og udformning af kystvandrådets bemærkninger:

- Det skal entydigt fremgå, at der ved braklægning forstås permanent udtagning af landbrugsarealer
- Det skal fremgå, at der skal etableres bæredygtige forretningsmodeller for de ejendomme, som bliver omfattet af en udtagning af større dele af ejendommens jorde herunder:
  - At permanent omlægning eller udtagning af arealer fra landbrugsdrift omfattes af ordninger, der svarer til dem, der findes for etablering af vådområder
  - At der som en del af en økonomisk model for udtagningen skal indarbejdes en ekspropriationsordning for bedrifter, hvor en given % af arealerne eller økonomien rammes af udtagning

Beslutningstræ for scenarie dannelse

Endelige blev det fra repræsentanterne for landbruget påpeget, at det set fra en landbrugsvinkel ikke er afgørende hvad landbrugsjorden udtages til, det afgørende er hvor stort et areal der udtages, om der er tale om permanent udtagning og at der er tilstrækkelig økonomisk kompensation.

Hertil bemærkede de grønne organisationer, at det er vigtigt at se udtagningen i sammenhæng med de øvrige arealkrævende indsatse og mål for natur, biodiversitet og klima og at multifunktionalitet i oplandet tilstræbes.

Endelig blev det understreget at det af referatet fra mødet skal fremgå hvor mange ha. landbrugsjord i oplandet der udtages.

b) Præsentation af de opstillede scenarier

KP gennemgik de udsendte scenarier, herunder de 2 grundscenarier for indsatsen fosfor fra oplandet (punktkilder og det åbne land). KP understregede, at vi stadig kvalitetssikrer og justerer i nogle af grunddata og også vil gøre det efter mødet, men at det ikke er noget der ændrer væsentligt på de beregnede scenarier.

c) Beslutning og eventuel prioritering af indsatsscenerier

Valg af grundscenarier for indsatsen i forhold til fosfor fra oplandet (punktkilder og det åbne land) blev drøftet.

Det blev diskuteret, om der var yderligere muligheder for at øge indsatsen overfor fosfor fra oplandet i scenarie 3. Specifikt blev der spurgt om embedsmændenes vurdering af potentialet for brinkbeplantning,

afvejet med dispensationsmulighederne i forhold til naturbeskyttelseslovens bestemmelser, er for konservativt? JJ oplyste, at der er forskelle i praksis imellem kommunerne, men understregede at det vurderede maksimale potentiale bestemt ikke udtrykker en konservativ vurdering, når der ses på tværs af kommunernes praksis og klagenævnets afgørelser.

Der var med ovennævnte bemærkninger opbakning til de to scenarier, som grundlag for udarbejdelse af scenarier for kvælstofindsatsen for vandområde 157 og 158.

Anne-Mette Sørensen Langvad, Klimafonden Skive (AMR) påpegede, at "energiagrøder" måske i mange sammenhænge burde udskiftes med andre virkemidler med en tilsvarende eller bedre effekt, f.eks. græs til protein, eller andre nye afgrøder. Hun foreslog, at der blev taget højde herfor i regnearket.

Det var her vigtigt for landbruget, at omlægning af driften sker til en produktionsform, hvor man stadig kan udbringe husdyrgødning, fremfor arealanvendelser hvor der ikke er en kvælstofnorm. Ellers vil omlægningen påvirke husdyrproduktionens størrelse mere end nødvendigt i forhold til den ønskede reduktion i kvælstofudvaskning.

Det blev besluttet:

- **At begge scenarier med forslag til indsatsprogram med virkemidler, der sikrer opfyldelse af god økologisk tilstand i fjordene, fremsendes fra kystvandrådet**
- **At Scenarie 3, med den største fosforfjernelse i oplandet og det mindste udtag af landbrugsarealer, prioriteres som nr. 1.**
- **At de to scenarier sendes som kystvandrådets 1. prioritet og 2. prioritet til miljøministeren, Limfjordsrådet og byrådene i oplandet**

Scenarierne er efter mødet genberegnet med opdaterede data på virkemiddeleffekter fra Aarhus Universitet. Tallene viser bl.a. en betydende forskel i kvælstofeffektivitet mellem energiagrøder og bioraffineringsgræs. På den baggrund er anvendelsen af energiagrøder i scenarierne fastholdt, da udtagning af landbrugsjord ellers ville blive markant større end i de scenarier, der blev præsenteret og der var enighed om på mødet.

De opdaterede scenarier med udgangspunkt i ovenstående, og med anvendelse af de endelige opdaterede data og udmøntet i de fem farvand 4 områder som farvandsområderne 157 og 158 består af, og et notat med beskrivelse af kystvandrådets prioriterede scenarier er vedhæftet.

Ad 5

Aftensmad.

Ad 6

Overskrifterne i det udsendte udkast til dokument blev gennemgået. I den sammenhæng blev de indsendte bemærkninger fra kystvandrådets medlemmer og Seges diskuteret, og i diskussionen blev også bemærkninger fra pkt. 4.a. inddraget.

Specielt blev muslingeopdræt og muslingeopdræts effekt på vandets klarhed og opfyldelse af målet om god økologisk tilstand, sammenholdt med effekter på bunden under opdrætsanlæggene, debatteret. AMR konstaterede, at der var betydelige meningsforskelle, men påpegede, at den udsendte tekst, med nogle ændringer kunne ses som en bred ramme for en videre dialog. Ændringerne blev drøftet og der blev opnået enighed om teksten i det vedhæftede dokument "*Overordnede bemærkninger fra kystvandrådet til miljøministeren og byrådene i oplandet*".

Der var ikke på baggrund af de udsendte bemærkninger fra Seges ønske om yderligere bemærkninger i forhold til sluse og slusepraksis ved Virksund Dæmningen.

Bemærkningerne fra Foreningen Muslingeerhvervet, Dansk Akvakultur og Skive Vand gav heller ikke anledning til yderligere tilføjelser til teksten.

Der blev dermed opnået enighed om teksten i dokumentet.

Det blev besluttet:

- **at det vedhæftede dokument ”Overordnede bemærkninger fra kystvandrådet til miljøministeren og byrådene i oplandet”, sendes til miljøministeren, Limfjordsrådet og byrådene i oplandet sammen med de to prioriterede scenarier med forslag til indsatsprogram med virkemidler, der sikrer opfyldelse af god økologisk tilstand i fjordene.**

Ad 7

JJ præsenterede nedenstående forventninger til sekretariatets videre arbejde med den afsluttende proces:

1. Referat med beslutninger, scenarier og kystvandrådets bemærkninger udsendes til kystvandrådet
2. Sekretariatet udarbejder teknisk dokumentationsrapport
3. Det samlede materiale sendes til Miljøstyrelsen med cc til kystvandråd og teknikergroupe senest de. 31. december
4. Pressemeddelelse udsendes primo januar 2024
5. Politisk behandling i Limfjordsrådet og kommunerne i februar – marts 2024
6. Orientering af Miljøstyrelsen, kystvandrådet og teknikergruppen om den politiske behandling

Ad 8

Intet.

Ad 9

Henrik Dalgaard, formand for Limfjordsrådet (HD), sluttede af med at takke kystvandrådet for den store indsats og glædede sig over at kystvandrådet på trods af interesseforskellene var nået i mål med et fælles og ambitiøst resultat.

Han understregede, at det jo nu ligger i statens hænder om de foreslåede indsatser skal realiseres, men at kystvandrådet har vist vejen også selvom det for nogle vil betyde mærkbare ændringer, når indsatsprogrammet skal realiseres.

Endelig glæde HD sig over at kommunerne i regi af Limfjordsrådet har stået i spidsen for det store tekniske udredningsarbejde, der er gennemført og takkede sekretariatet for indsatsen.